

Віталій Терещук,
доктор політичних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародної журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Vitaliy Tereshchuk,
Doctor of Political Sciences, Associate Professor,
Head of the International Journalism Department
of the Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
 <https://orcid.org/0000-0003-3212-1248>
✉ v.tereshchuk@kubg.edu.ua

СИСТЕМА ІНОМОВЛЕННЯ ФРАНЦІЇ: ВІД КОЛОНІАЛІЗМУ ДО ФРАНКОФОНІЇ

FRANCE'S INTERNATIONAL BROADCASTING SYSTEM: FROM COLONIALISM TO FRANCOPHONIE

АНОТАЦІЯ. У статті характеризується міжнародне мовлення як зовнішньополітичний інструмент Французької республіки та його трансформація в геополітичному контексті. Актуальність цього вектору визначається, по-перше, тим, що державні міжнародні медіа Франції практично не брали участь у поширенні пропаганди у період між світовими війнами, під час Другої світової та Холодної війн, що вирізняє французьке іномовлення з-поміж аналогічних служб країн Заходу, та, по-друге, сфокусованістю системи іномовлення Франції на просуванні французької культури та мови, що робить вивчення відповідного досвіду корисним для України. Мета дослідження полягає у виявленні основних етапів еволюції іномовлення Франції як зовнішньополітичного інструменту та його структури. Для досягнення вказаної мети були реалізовані завдання виокремити етапи становлення і розвитку системи іномовлення Французької республіки, з'ясувати актуальні імперативи цього мовлення. Було з'ясовано, що, будучи заснованою як служба колоніального мовлення, під тиском обставин вже в перше десятиліття свого існування вона перетворилася на міжнародну службу. Сучасна система почала формуватися із середині 1970-х років, і на сьогоднішній день включає в себе службу радіомовлення Radio France Internationale (RFI), окрему радіослужбу Monte Carlo Doualiya для країн арабського регіону, мережу телеканалів France 24. Діяльність всіх цих медіа координується державним холдингом France Médias Monde. Також частиною системи іномовлення Франції можна вважати глобальну мережу франкомовних телеканалів TV5 Monde. Імперативами міжнародного мовлення Французької республіки на сьогоднішній день є вплив на країни – колишні французькі колонії та підтримка французької культури та мови (іномовлення як один з інструментів політики франкофонії), що закріплено у відповідних нормативних документах.

Ключові слова: масмедіа; міжнародне мовлення; Франція; зовнішня політика.

ABSTRACT. The article characterizes international broadcasting as a foreign policy instrument of the French Republic and its transformation in a geopolitical context. The relevance of this vector is determined, firstly, by the fact that the state international media of France practically did not participate in the dissemination of propaganda in the period between the World Wars, during the Second World War and the Cold War, which distinguishes French international broadcasting from similar services in Western countries, and, secondly, by the focus of the French international broadcasting system on the promotion of French culture and language, which makes the study of relevant experience useful for Ukraine. The purpose of the study is to identify the main stages of the evolution of French foreign broadcasting as a foreign policy instrument and its structure. To achieve this goal, the tasks of identifying the stages of the formation and development of the foreign broadcasting system of the French Republic and clarifying the current imperatives of this broadcasting were implemented. It was found that having been founded as a colonial broadcasting service, under the pressure of circumstances in its first decade, it turned into an international service. The modern system began to take

shape in the mid-1970s and today includes the radio broadcasting service Radio France Internationale (RFI), a separate radio service, Monte Carlo Doualiya, for the countries of the Arab region, and the France 24 television channel network. The activities of all these media are coordinated by the state-holding France Médias Monde. The global network of French-language television channels, TV5 Monde, can also be considered part of France's international broadcasting system. The imperatives of international broadcasting of the French Republic today are the influence on the countries, former French colonies, and the support of French culture and language (foreign broadcasting as one of the instruments of Francophonie policy), which is enshrined in the relevant regulatory documents.

Keywords: mass media; international broadcasting; France; foreign policy.

© В. Терещук, 2025

Вступ. Вивчення досвіду створення та розвитку системи іномовлення Французької республіки є актуальним з декількох міркувань. По-перше, державні міжнародні медіа Франції практично не брали участь у поширенні пропаганди у період між світовими війнами, під час Другої світової війни та Холодної війни, що вирізняє французьке іномовлення з-поміж аналогічних служб західних країн. По-друге, упродовж тривалого часу система іномовлення Франції сфокусована на просуванні французької культури та мови, що робить вивчення відповідного досвіду корисним для України.

Діяльність медіа, що входять до система іномовлення Франції була предметом уваги низки дослідників, таких, як Ж.-П. Азема, К. Беннет, Д. Георгакакіс, Р. Скейлз, О. Чуаффе та ін. До числа вітчизняних дослідників цього мовника входять Н. Пушкарук, Л. Федорчук. Однак доводиться констатувати, що в українському академічному середовищі цей напрям все ще лишається мало вивченим.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у виявленні основних етапів еволюції іномовлення Франції як зовнішньополітичного інструменту та його структури. Для досягнення вказаної мети були поставлені такі **завдання**: виокремити етапи становлення і розвитку системи іномовлення Французької республіки, з'ясувати актуальні імперативи цього мовлення.

Методи дослідження. Основу методології наукового пошуку склали загальнонаукові методи і спеціальні методи. Серед останніх ключову роль відіграло застосування таких методів, як case study, який дозволив дослідити практики іномовлення Французької республіки у різні періоди

його функціонування та охарактеризувати його елементи; політичний аналіз, який дозволив виявити зв'язки між зовнішньою політикою Франції та задачами, які ставилися перед іномовленням, аналіз документів, за допомогою якого окреслено нормативний вимір французького іномовлення.

Результати й обговорення дослідження. Ідея створення державної радіослужби для мовлення на територію французьких колоній виникла ще у 1929 році. Така служба, що одержала назву Le Poste colonial, була урочисто відкрита президентом Франції Гастоном Думерґом 6 травня 1931 року, в день відкриття міжнародної колоніальної виставки в Парижі. Її цільовою аудиторією були французькі колонізатори та група тубільців, які були навчені говорити французькою та виконувати низькокваліфіковану роботу; загалом потенційна аудиторія складала близько 100 млн. мешканців Французької колоніальної імперії. Мовлення велося, окрім французької, також іспанською та англійською мовами, до яких згодом додалися грецька, норвезька, румунська, російська, сербохорватська, шведська та японська мови. Задля охоплення підконтрольних територій у Близькому Сході та Північній Африці було відкрито мовлення арабською мовою [14, с.4089; 12].

У 1930-х роках Poste colonial стає інструментом пропаганди, у т.ч. як засіб протидії іномовленню Великої Британії, СРСР, Італії та нацистської Німеччини. У березні 1938 року, у відповідності з новими задачами діяльності, радіослужба була перейменована на Paris-Mondial, що мало символізувати відхід від мовлення лише в межах Французької колоніальної імперії. Як заявив на відкритті нової радіослужби міністр служб пошти, телеграфу та телефонії Франції, «сьогодні Фран-

цузька республіка має чудовий інструмент, який дозволить інформувати народи, якими б віддаленими від неї вони не були, про свою міжнародну політику, ... про своє непохитне прагнення миру» (цит. за [13, с.259]). Мовлення велося, окрім французької, англійською, арабською, італійською та німецькою, а на початку 1940 року кількість іноземних мов вже зросла до 20.

Варто відмітити, що французьке іномовлення намагалося, хоча й не завжди оперативно, реагувати на поточну зовнішньополітичну ситуацію. Так, у квітні 1937 року, під час розгортання Громадянської війни в Іспанії, було збільшено обсяг мовлення іспанською мовою; у березні 1938 року було створено або посилено німецьку, італійську та іспанську секції, до якої були залучені політичні біженці з відповідних країн. Враховуючи міжнародну обстановку та вибух Другої світової війни, Paris-Mondial постійно нарощувало перелік іноземних мов: після вторгнення німецьких військ у Чехословаччину у 1938 році з'явилося мовлення словацькою та чеською, після вторгнення в 1939 році у Польщу – польською мовою, після нападу на Данію та Норвегію розпочалося мовлення на мовах цих країн; для протидії пропаганди союзників Німеччини з'явилося мовлення болгарською, грецькою, японською тощо [12].

Загалом, зусилля Франції з іномовлення у міжвоєнний період дослідники оцінюють як не надто успішні. Країна не мала належного досвіду, і, до того ж, надто ліберально поводитися з іноземними пропагандистськими радіослужбами, відмовляючись від прямих нападок на ворогів і навмисно утримуючись від прямого спростування німецької та італійської пропаганди, за винятком випадків, коли радіостанції цих країн передавали відверто брехливу інформацію, що потребувала «корекції». Як слабкі місця французького іномовлення того передвоєнного періоду вказуються також надто висока «інтелектуальність» програм, висока частка культурних передач, а також тенденція лише реагувати на пропаганду Німеччини та Італії замість того щоб активно просувати свої ідеї (див. [13, с.261–262]).

У період Другої світової війни в окупаційній зоні Франції під керівництвом Propaganda-Abteilung Frankreich – пропагандистської служби німецького військового командування в окупованій зоні Франції, створеній для контролю та

цензури преси, радіомовлення, літератури, кінематографу, культурних подій – організовується радіослужба Radio-Paris, відповідальна за розповсюдження німецької пропаганди по всьому світу французькою мовою. Її назва повторювала ім'я довоєнної паризької радіостанції, що мало ввести в оману слухачів [11]. Сама Франція за умовами Угоди про перемир'я не мала права здійснювати міжнародне мовлення.

Водночас рух «Вільна Франція» (фр. «La France libre»), що вів боротьбу за звільнення Франції від німецької окупації та режиму Віші, теж використовував потенціал радіомовлення. Керівництво руху добре усвідомлювало, що вагомою причиною поразки країни стала успішна пропаганда нацистської Німеччини, якій Франція нічого не змогла протиставити. І тому використання радіомовлення як єдиного доступного способу пропагандистського впливу на населення окупованої країни стала важливим компонентом діяльності руху. Одним із напрямів цієї діяльності стала співпраця «Вільної Франції» з британською компанією Бі-Бі-Сі. Цінність цієї співпраці для руху полягала насамперед у тому, що з британської території можна було вести радіопропаганду на територію окупованої Франції (див. [3, с.31]). Іншим напрямом зусиль стала організація у 1940 році самостійного мовлення з території підконтрольних руху французьких колоній.

Очолюваний Шарлем де Голлем тимчасовий уряд, розуміючи вагу іномовлення, створює службу іномовлення Emissions vers l'Etranger (EVE), яка розпочала роботу 1 січня 1945 року. Мовлення здійснювалося 20 мовами на 46 країн світу [9, с.109]. Однак після відставки де Голля рівень уваги до іномовлення відчутно падає: скорочується бюджет, зникають з ефіру окремі мови, хоча спорадично з'являються нові. Зокрема, з початком Холодної війни було згорнуто мовлення на низку східноєвропейських країн, однак під час Угорської революції 1956 року упродовж декількох тижнів зріс обсяг мовлення угорською мовою. Наприкінці 1950-х років в умовах зростаючої напруженості у французьких колоніях Північної Африки французьке іномовлення активізує свою діяльність у Магрибському регіоні, зокрема, намагаючись протидіяти передачам з Єгипту на підтримку націоналістичних рухів та незалежності. У жовтні 1960

року, у розпал Берлінської кризи, було відновлено мовлення російською мовою за участю російських емігрантів 1920-х років, однак воно мало досить «дипломатичний» характер, оскільки зовнішньополітичне відомство Франції не бажало втручатися у радіовійну між СРСР і Заходом, щоб не зашкодити франко-радянським відносинам [12].

Іномовлення у Франції у період Холодної війни було «заручницею» внутрішньополітичної обстановки і зазнавало численних реорганізацій. Найбільш вагомою з них стала утворення 1 січня 1975 року національної радіокомпанії Radio France, до якої перейшли функції іномовлення. В її рамках створюється радіослужба Radio France Internationale (RFI). В той час були визначені такі пріоритетні напрями іномовлення: в 1975 році розпочалося мовлення на африканський регіон, головню на т.зв. французьку Африку, яку Франція розглядала як зону свого привілейованого впливу у Третньому світі (т.зв. Південний канал, *Chaîne sud*); у 1976 році – на франкомовні аудиторії США та Центральної Америки (Західний канал, *Chaîne Ouest*) [12]; у 1977 розпочинається мовлення на країни ЦСЄ (Східний канал, *Chaîne Est*).

Осучаснення французького іномовлення відбувається після приходу у 1981 році до влади президента Франсуа Мitterана. Вже на початку 1982 року був ухвалений п'ятирічний план розвитку RFI, який передбачав просування французької мови за допомогою іномовлення. В цей період формується й нормативне забезпечення державного іномовлення. Законом «про аудіовізуальні комунікації» від 29 липня 1982 року визначалося, що завданнями діяльності державної телерадіослужби є служіння загальним інтересам, у переліку яких було, зокрема, зазначено сприяння розповсюдженню за кордоном французької культури у всіх її формах та участь в діалозі між культурами, зокрема франкомовними, а також задоволення інформаційних та культурних потреб французького народу за кордоном. Крім того, законом формувалася система національних радіомовних та телевізійних компаній, яка передбачала наявність окремої національної компанії для мовлення за кордон [6]. Такою компанією, згідно з Декретом від 17 вересня 1982 року, стає Radio-France International [4].

На сьогоднішній день, за даними офіційного веб-сайту, RFI має 17 мовних служб, а саме:

англійська, в'єтнамська, іспанська, камбоджійська (кхмерська), китайська традиційна, китайська спрощена, мандінка (мова народів Західної Африки), перська (фарсі), португальська, португальська (для Бразилії), російська, румунська, суахілі, українська, французька, фульфульде (мова народів Західної Африки), хауса (мова народів Західної Африки). Щодо української редакції, то вона виникла у 2022 році, після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

У 1997 році Міжнародне радіо Франції (RFI) придбало створену у 1972 році радіослужбу RMC Moyen-Orient, що дало в руки французькому іномовленню досить потужний інструмент радіомовлення арабською мовою в близькосхідному та магрибському регіоні – на той час аудиторія радіослужби складала 16 млн. осіб. Від 2006 року радіослужба має назву Monte Carlo Doualiya (MCD) [8].

Як повідомляє офіційний сайт, у 2022 році щотижнева аудиторія RFI становила 59,5 млн. осіб [2].

Якщо говорити про телевізійну компоненту іномовлення Франції, то перший французький телеканал, орієнтований на міжнародне мовлення – TV5 – розпочав роботу у 1984 році, з 2006 року має назву TV5 Monde. Він був заснований п'ятьма франкомовними державними телеканалами Франції, Швейцарії та Бельгії. І хоча цей проєкт був і є міжнародним багатостороннім (у наступні роки до нього приєдналися ТРК Канади та Монако), тим не менш домінування Франції (яка, зокрема, забезпечує фінансування двох третин бюджету медіа [15]) і участь французького медіахолдингу France Médias Monde, відповідального за іномовлення країни, у володінні цим медіа, дозволяє говорити про входження TV5 Monde у систему іномовлення Франції.

Канал здійснює мовлення лише французькою мовою у бл. 200 країнах світу, поширюючи культурні програми, фільми та новини, слугуючи, таким чином, інструментом політики франкофонії (див. [10, с.1879]). Місією каналу є просування французької мови та франкомовної творчості.

На сьогоднішній день це медіа являє собою мережу з 10 ефірних та онлайнних телеканалів (див. таблицю 1). Мовлення здійснюється виключно французькою мовою, що суголосно з політикою франкофонії, однак надаються субтитри основними мовами цільових аудиторій.

Таблиця 1.

Ефірні телеканали мережі TV5 Monde

Назва	Цільова географічна аудиторія	Створений
TV5MONDE Europe	До 1999 року – вся Європа, нині – нефранкофонна частина Європи (субтитри англійською, нідерландською, іспанською, німецькою, російською, румунською та французькою мовами)	1984
TV5 Québec Canada	Канада (з фокусом на провінції Квебек)	1988
TV5MONDE Afrique	франкофонна частина Африки (субтитри англійською мовою)	1992
TV5MONDE Amérique latine	Латинська Америка та Карибський регіон (субтитри англійською мовою)	1992
TV5MONDE Asie	Країни азійсько-тихоокеанського регіону (субтитри англійською та в'єтнамською мовами)	1996
TV5MONDE États-Unis	США (субтитри англійською мовою)	1998
TV5MONDE Maghreb-Orient	Країни Магрибу та Близького Сходу (субтитри арабською мовою)	1998
TV5MONDE France Belgique Suisse	франкофонна частина Європи – Франція, Бельгія, Швейцарія, Монако, Андорра, Люксембург	1999 (виділений з TV5MONDE Europe)
TV5MONDE Pacifique	Країни Далекосхідного та Тихоокеанського регіонів (субтитри англійською, корейською та японською мовами)	2009
TV5MONDE Brésil	Бразилія (субтитри іспанською та португальською мовами)	2015

Джерело: укладено автором на основні даних з офіційних сайтів мережі TV5MONDE.

За даними офіційного сайту, TV5 Monde охоплює більш ніж 200 країн та 437 млн. домогосподарств [1].

У постбіполярний період іномовлення Франції зазнає чергової реорганізації. Так, бажання Франції мати власний глобальний телеканал, підсилене, зокрема, досвідом впливу CNN на громадську думку під час війни у Перській затоці, а також появою у світовому медійному просторі нових потужних міжнародних телеканалів (Euronews, BBC World, Al Jazeera тощо), призвело до запуску у грудні 2006 року телеканалу France 24: 5 грудня стартувало мовлення в Інтернеті, наступного дня розпочали роботу франкомовний та англomовний телеканали. Наступного року, 2 квітня, стартував арабомовний телеканал; 26 вересня 2009 року розпочалося мовлення іспанською мовою. За даними офіційного вебсайту, на сьогоднішній день France 24 охоплює більш як півмільярда домогосподарств, а сукупна аудиторія щотижнева аудиторія всіх чотирьох телеканалів у 2022 році склала 101,7 млн. глядачів [16].

З метою об'єднання в рамках однієї структури всіх державних масмедіа Франції, що мають

відношення до іномовлення, 4 квітня 2008 року з ініціативи тодішнього президента Ніколя Саркозі створюється холдинг «Зовнішній аудіовізуальний сектор Франції» (Audiovisuel extérieur de la France, AEF), власником якого є держава. Холдинг включив в себе радіослужбу RFI разом із Monte Carlo Doualiya та телеканал France 24. У 2014 році холдинг змінив назву на France Médias Monde.

Створення нової структури, що включала в себе не лише радіомовлення, але й телебачення, викликало потребу у переформулюванні задач іномовлення. Законом від 5 березня 2009 року було внесено зміни до Закон від 30 вересня 1986 року. Згідно з ними, компанія, відповідальна за зовнішній аудіовізуальний сектор Франції, має місію сприяти розповсюдженню та пропаганді французької мови, французької та франкофонної культур, а також впливу Франції у світі, зокрема через підготовку та трансляцію телевізійних і радіопередач або за допомогою онлайн-ових служб загального користування, що стосуються французьких, франкофонних, європейських та міжнародних новин [7]. В такому формулюванні місії національної служби іномовлення Франції існує дотепер.

Декретом від 25 січня 2012 року були конкретизовані завдання національної компанії у сфері іномовлення. Зокрема, метою іномовлення Франції встановлено сприяння впливові Франції і франкомовного світу, та заохочення демократичних і республіканських цінностей на глобальному рівні. Компанія, відповідальна за іномовлення Франції, має запропонувати альтернативу існуючим засобам масової інформації на міжнародній арені, пропонуючи різними мовами, всіма засобами, французьке бачення міжнародних новин, яке особливо характеризується незалежністю політичної влади та сприянням діалогу, обміну думками та публічними дебатами. Французьке іномовлення повинно також просувати французьку та франкомовну культуру у всьому її різноманітті. Реалізація цього прагнення передбачає посилення міжнародної медійної присутності Франції. Визначено, що каналами поширення інформації є телевізійні та радіоканали, які входять до служби французького іномовлення, а також загальнодоступні служби Інтернету. Крім того, до суб'єктів іномовлення був віднесений, окрім AEF, також і канал TV 5 Monde. Головними мовами, якими здійснюється мовлення, визначені французька, англійська та арабська. Метою телевізійного іномовлення визначено інформування про міжнародні новини, приділяючи особливу увагу багатосторонньому виміру міжнародних відносин, і, зокрема, європейському будівництву, а також про події та дебати, що відбуваються у Франції, у доступній для іноземної аудиторії формі. Телевізійні служби іномовлення повинні ідентифікуватися як власне французькі і представляти Францію, її культуру, туристичний потенціал, політичне та інституціональне життя, її технологічні, наукові та економічні досягнення. Метою радіослужб французького іномовлення визначено сприяння поширенню французької культури та слугувати джерелом інформації щодо французьких та міжнародних новин. Використання Інтернету має на меті виконання функцій іномовлення, описаних вище, а також розвиток відносин із цільовими аудиторіями за рахунок використання інтерактивних інструментів [5].

Висновки. Виникнення іномовлення Франції, як і в інших центрах колоніальних імперій, було проявом усвідомлення урядами метрополій

потенціалу радіомовлення як інструменту утримання контролю над підлеглими територіями та збереження «відчуття батьківщини» серед своїх експатів (у ті ж роки власні служби колоніального мовлення започаткували Велика Британія та Нідерланди). Однак буремний міжвоєнний період 1930-х років, зокрема, активне використання радіомовлення як пропагандистського інструменту Радянським Союзом, нацистською Німеччиною та фашистською Італією змусило французький уряд відійти від суто колоніальної моделі мовлення і створити служби мовлення мовами країн європейського континенту. Також геополітичні обставини змусили започаткувати мовлення народів французьких колоній, насамперед арабською мовою. Фактично можна говорити, що у 1930-х роках колоніальна служба французького радіомовлення перетворилася на міжнародну.

Після Другої світової війни ставлення до іномовлення в самій Франції було неоднозначним. Небажання Франції брати участь в «ефірних війнах» між СРСР та західним світом ставило під сумнів *raison d'être* подібних медіа. Лише із появою радіослужби Radio France Internationale сформулювалися два пріоритетних вектори французького міжнародного мовлення: вплив на країни – колишні французькі колонії та підтримка французької культури та мови (іномовлення як один з інструментів політики франкофонії), і ці імперативи зберігають свою актуальність і дотепер, визначаючи структуру системи іномовлення Франції. При цьому, певною мірою наслідуючи досвід інших провідних акторів міжнародних відносин, ця система набула ознак глобальної.

Перспективи подальших досліджень за цим напрямом вбачаються у більш сфокусованому вивченні окремих етапів еволюції системи іномовлення Франції, зокрема, період 1930-х років (зміст програм, причини «поразки» у інформаційній війні з гітлерівською Німеччиною та її союзниками), період Другої світової війни (зокрема, роль радіомовлення у діяльності руху «Вільна Франція», співпраця з Бі-Бі-Сі тощо), період Холодної війни (реагування на геополітичний контекст та, зокрема, події у Східній Європі), сучасний період (роль цифрових платформ у функціонуванні міжнародних медіа Франції).

Список використаної літератури

1. À propos. TV5MONDE. URL: <https://www.tv5monde.com/la-chaine/a-propos> (дата звернення: 7.04.2025).
2. À propos de RFI. RFI. URL: <https://www.rfi.fr/fr/qui-sommes-nous> (дата звернення: 7.04.2025).
3. Brooks T. British Propaganda to France, 1940–1944: Machinery, Method and Message. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. 233 p.
4. Décret n° 82-793 du 17 septembre 1982 portant création d'une société nationale de radiodiffusion sonore pour l'étranger dénommée Radio-France internationale // Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000334424> (дата звернення: 6.04.2025).
5. Décret n° 2012-85 du 25 janvier 2012 fixant le cahier des charges de la société nationale de programme en charge de l'audiovisuel extérieur de la France // Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000025199244> (дата звернення: 6.04.2025).
6. LOI n° 82-652 du 29 juillet 1982 sur la communication audiovisuelle // Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000880222> (дата звернення: 6.04.2025).
7. LOI n° 2009-258 du 5 mars 2009 relative à la communication audiovisuelle et au nouveau service public de la télévision // Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000020352071> (дата звернення: 6.04.2025).
8. MONTE-CARLO DOUALIYA (*anciennement: RMC Moyen-Orient*). URL: <https://radios.peuleux.eu/radios/m/montecarlodoualiya.html> (дата звернення: 5.04.2025).
9. Nelson M. War of the black heavens: the battles of Western broadcasting in the Cold War. Syracuse University Press, 1997. 277 p.
10. Polo J.-F. Francophonie // The international encyclopedia of communication / ed. by Wolfgang Donsbach. Malden, MA: Blackwell Publishing, 2008. P. 1877–1881.
11. Renard D. Histoire de la Radio-Télévision en France (1901-1967) // TelesatMedias. URL: <https://telesatmedias.com/histoire-de-la-radio-televisi-en-france/> (дата звернення: 6.07.2018).
12. RFI (anciennement : Le Poste colonial, Paris Ondes Courtes, Paris Mondial, Radio France Internationale). URL: <http://radios.peuleux.eu/radios/r/rfi.html> (дата звернення: 5.04.2025).
13. Scales, R. Radio and the politics of sound in interwar France, 1921–1939. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. 299 p.
14. Tchouaffe O. J. Radio France Internationale // The international encyclopedia of communication / ed. by Wolfgang Donsbach. Malden, MA: Blackwell Publishing, 2008. P. 4089–4091.
15. TV5 Monde. State Media Monitor. 2024, 3 септ. URL: <https://statemediamonitor.com/2024/08/tv5-monde/> (дата звернення: 7.04.2025).
16. Who are we? France 24. URL: <https://www.france24.com/en/about-us> (дата звернення: 7.04.2025).

References

- Brooks, T. (2007). British Propaganda to France, 1940–1944: Machinery, Method and Message. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Décret n° 82-793 du 17 septembre 1982 portant création d'une société nationale de radiodiffusion sonore pour l'étranger dénommée Radio-France internationale. Retrieved April 6, 2025, from <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000880222>
- Décret n° 2012-85 du 25 janvier 2012 fixant le cahier des charges de la société nationale de programme en charge de l'audiovisuel extérieur de la France. Retrieved April 6, 2025, from <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000025199244>
- France 24 (n.d.). *Who are we?* Retrieved April 7, 2025, from <https://www.france24.com/en/about-us>
- LOI n° 82-652 du 29 juillet 1982 sur la communication audiovisuelle. Retrieved April 6, 2025, from <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000880222>
- LOI n° 2009-258 du 5 mars 2009 relative à la communication audiovisuelle et au nouveau service public de la télévision. Retrieved April 6, 2025, from <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000020352071>
- Nelson, M. (1997). War of the black heavens: the battles of Western broadcasting in the Cold War. Syracuse University Press.
- Polo, J.-F. (2008). Francophonie. In W. Donsbach (Ed.), *The international encyclopedia of communication* (pp. 1877–1881). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Peuleux (2019). *RFI (anciennement: Le Poste colonial, Paris Ondes Courtes, Paris Mondial, Radio France Internationale)*. Retrieved April 5, 2025, from <https://radios.peuleux.eu/radios/r/rfi.html>

- Peuleux (2023). MONTE-CARLO DOUALIYA (*anciennement: RMC Moyen-Orient*). Retrieved April 5, 2025, from <https://radios.peuleux.eu/radios/m/montecarlodoualiya.html>
- Renard, D. (n.d.). *Histoire de la Radio-Télévision en France (1901-1967)*. TelesatMedias. Retrieved July 6, 2018, from <https://telesatmedias.com/histoire-de-la-radio-television-en-france/>
- RFI (n.d.). *À propos de RFI*. Retrieved April 7, 2025, from <https://www.rfi.fr/fr/qui-sommes-nous>
- Scales, R. (2016). *Radio and the politics of sound in interwar France, 1921 – 1939*. Cambridge: Cambridge University Press.
- State media monitor (2024). TV5 Monde. Retrieved April 7, 2025, from <https://statemediamonitor.com/2024/08/tv5-monde/>
- Tchouaffe, O. J. (2008). Radio France Internationale. In W. Donsbach (Ed.), *The international encyclopedia of communication* (pp. 4089–4091). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- TV5MONDE (n.d.). *À propos*. Retrieved April 7, 2025, from <https://www.tv5monde.com/la-chaine/a-propos>

Надіслано до редакції 30.04.2025 р.